

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

**UČINKOVITOST STEČAJNIH POSTOPKOV V SLOVENIJI:
PRIMER SREDNJIH IN MALIH PODJETIJ**

Ljubljana, julij 2016

ANJA DOLENEC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Anja Dolenc, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Učinkovitost stečajnih postopkov: primer srednjih in malih podjetij, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Mitjo Kovačem.

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 UČINKOVITOST STEČAJNIH POSTOPKOV.....	2
1.1 STEČAJ PODJETJA	2
1.1.1 Začetek stečajnega postopka	3
1.1.2 Pravne posledice začetka stečaja	4
1.1.2.1 Stečajna masa	4
1.1.3 Terjatve upnikov	5
1.1.4 Prijava in preizkus terjatev	6
1.1.5 Upravljanje in unovčevanje stečajne mase.....	6
1.1.6 Poplačilo upnikov.....	8
1.1.7 Zaključek stečajnega postopka.....	9
1.1.8 Analiza zakona	9
1.2 UČINKOVITOST.....	10
1.2.1 Dejavniki, ki so pomembni za učinkovitost.....	11
1.2.1.1 Čas trajanja stečajnega postopka	11
1.2.1.2 Stroški stečajnega postopka.....	12
1.2.1.3 Dejavnosti subjektov in organov stečajnega postopka	13
1.2.3 <i>Ex ante</i> in <i>Ex post</i> učinkovitost.....	16
2 UČINKOVITOST STEČAJNIH POSTOPKOV V SLOVENIJI	16
2.1 MAKSIMIRANA VREDNOST SREDSTEV	16
2.1.1 <i>Ex post</i> učinkovitost z vidika maksimirane vrednosti sredstev	17
2.1.2 <i>Ex ante</i> učinkovitost z vidika maksimirane vrednosti sredstev.....	18
2.2 SANACIJA USPEŠNIH IN LIKVIDACIJA NEUSPEŠNIH PODJETIJ.....	18
2.2.1 <i>Ex ante</i> učinkovitost sanacije uspešnih in likvidacije neuspešnih podjetij	18
2.2.2 <i>Ex post</i> učinkovitost sanacije uspešnih in likvidacije neuspešnih podjetij	19
3 UČINKOVITOST STEČAJNEGA POSTOPKA NA IZBRANEM PODJETJU ...	19
3.1 POTEK STEČAJNEGA POSTOPKA PODJETJA IZBRANEGA PODJETJA	20
3.1.1 Začetek stečajnega postopka podjetja izbranega podjetja.....	20
3.1.2 Otvoritveno poročilo	20
3.1.2.1 Stečajna masa	20
3.1.2.2 Preizkus terjatev	21
3.1.2.3 Načrt postopka in predračun stroškov	21
3.1.3 Nadaljnji postopek stečaja.....	21
3.1.4 Končno poročilo stečajnega upravitelja	21
3.2 UČINKOVITOST STEČAJNEGA POSTOPKA IZBRANEGA PODJETJA.....	21
3.2.1 Maksimirana vrednost sredstev izbranega podjetja	22
3.2.2 Likvidacija izbranega podjetja	23
3.3 MNENJE IN UGOTOVITVE	23
SKLEP	24

UVOD

Stečaj podjetja je v svetu že dolgo poznan pojav. Pomeni obliko prenehanja prezadolženega oziroma plačilno nesposobnega podjetja. Da postane podjetje prezadolženo oziroma plačilno nesposobno obstajajo različni vzroki, ki so posledica notranjih in zunanjih vzrokov kriz. Če podjetje slednjih pravočasno ne prepozna oziroma ne ukrepa ustrezno, je rezultat velikokrat insolventnost. Zoper podjetja, ki so prezadolžena oziroma dlje časa plačilno nesposobna pa se vodijo insolvenčni postopki, en od njih je tudi stečaj.

Pojav pa je prisoten tudi v Sloveniji. Po podatkih Poslovnega registra Slovenije (Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, v nadaljevanju AJPES, 2016a) je bilo samo v začetnem tromesečju leta 2016 začetih kar 335 stečajnih postopkov. Zaradi pogostosti, je potrebno, da je postopek zakonsko urejen. Pri nas ga ureja Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, v nadaljevanju ZFPPIPP).

Ob tem pa se postavlja vprašanje ali so stečajni postopki v Sloveniji tudi učinkoviti. O učinkovitih stečajnih postopkih govorimo kot tistih, ki se začnejo pravočasno, sanirajo ali likvidirajo podjetje tako da dosežejo maksimirano vrednost sredstev, postopek pa poteka hitro in z najnižjimi stroški (Cepec, 2013, str. 176; Hart, 1999, str. 106). Pri tem je potrebno pogledati tudi v kolikšni meri so uresničeni cilji stečajnega postopka in kaj to pomeni za upnike in samo podjetje. Pojavlja pa se vprašanje, kakšna pa je učinkovitost posameznega stečajnega postopka in/ali lahko ugotovitve o splošni učinkovitosti v Sloveniji najdemo tudi pri njem.

Namen zaključne strokovne naloge je predstaviti potek stečajnih postopkov v Sloveniji ter na naključno izbranem podjetju po ZFPPIPP in analizirati njuno učinkovitost. Cilj dela je torej odgovoriti na ključna vprašanja: ali so stečajni postopki pri nas učinkoviti ter kakšna je učinkovitost stečajnega postopka izbranega podjetja in/ali lahko ugotovitve o splošni učinkovitosti v Sloveniji najdemo tudi pri njem, ter navesti razloge zakaj ni/so bili učinkoviti in podati predloge za izboljšave. Pri svojem delu predvidevam, da so stečajni postopki neučinkoviti in da je neučinkovit tudi postopek izbranega podjetja, največji razlog za neuspeh pa je prepozno začet postopek.

Za zaključno strokovno nalogo uporabljam deskriptivno in delno komparativno metodo. Vsebina je tako oblikovana na osnovi domače in tuje strokovne literature, člankov iz strokovne literature in drugih uradnih objav, časopisov, spletnih strani. Dodatno pa je podkrepljena še z rezultati že obravnavanih raziskav na to temo, dodajam pa ji še lastne ugotovitve na podlagi analize izbranega podjetja.

Zaključna strokovna naloga je sestavljena iz treh poglavij. Uvodnemu poglavju sledi

poglavje o stečajnem postopku, v katerem opredeljujem stečaj podjetja, potek postopka po ZFPPIPP ter podajam analize. V nadaljevanju pa definiram učinkovitost stečajnega postopka, prikazujem kako čas, stroški in dejavnosti subjektov stečajnega postopka vplivajo na učinkovitost in opredelim *ex ante* in *ex post* učinkovitost. Drugo poglavje pa je namenjeno analizi učinkovitosti stečajnih postopkov v Sloveniji z vidika maksimirane vrednosti sredstev ter uspešne sanacije in likvidacije podjetja, kjer po posameznih dejavnikih analiziram, na podlagi že obravnavanih raziskav, ali je postopek učinkovit ali ne. Zadnje poglavje je namenjeno empiričnem vidiku, kjer analiziram stečajni postopek izbranega podjetja in njegovo učinkovitost, naredim primerjavo s splošno učinkovitostjo in podam ugotovitve.

1 UČINKOVITOST STEČAJNIH POSTOPKOV

Stečaj je v svetu zelo dobro poznan. Ker vpliva tudi na širšo družbo¹, poleg upnikov in samega dolžnika, sodobni insolvenčni postopki strmijo k čim večji učinkovitosti. Predno pa lahko govorim o učinkovitosti stečajnih postopkov in podam predloge za reševanje neučinkovitosti, moram najprej opredeliti kaj je stečaj podjetja.

1.1 Stečaj podjetja

Stečaj podjetja je v svetu že dolgo poznan pojav. Stečaj je postopek, ki: »[...] se vodi zaradi uresničitve interesa upnikov, da dosežejo plačilo svojih terjatev hkrati in v enakem deležu kot drugi upniki, ki so v razmerju do svojega dolžnika v enakem položaju. Zaradi uresničitve tega interesa se v stečajnem postopku unovči vse premoženje stečajnega dolžnika in iz denarnega dobroimetja, doseženega z unovčenjem, plačajo terjatve upnikov« (Plavšak, 2008, str. 165).

Prisoten je tudi v Sloveniji. Po podatkih Poslovnega registra Slovenije (AJPES, b.l.) smo največji porast doživeli v letu 2014, in sicer 1302 začetih stečajnih postopkov. Tudi leta 2015 je številka nekoliko manjša, vendar vseeno znaša 1154 začetih stečajnih postopkov. Število pa ne kaže velikega upada, saj je samo v začetnem tromesečju leta 2016 začetih 335 stečajnih postopkov, 267 subjektov pa je bilo izbranih zaradi stečaja (AJPES, 2016a).

V nadaljevanju predstavljam stečajni postopek kot ga ureja Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8) in analizami.

¹ Stečaj ne vpliva samo na upnike in dolžnike, vpliva tudi na kupce, ki sedaj določenega izdelka ne bodo mogli kupiti ali uveljavljati garancije, državo (z vidika brezposelnosti, kritja stroškov stečajnega postopka, manjših davkov,...), družine zaposlenih itd.

1.1.1 Začetek stečajnega postopka

Stečaj se torej opravi nad dolžnikom, ki je insolventen. »Insolventnost je položaj, ki nastane, če dolžnik [...] v daljšem časovnem obdobju ni sposoben poravnati vseh svojih obveznosti, ki so zapadle v tem obdobju-trajnejša nelikvidnost ali če postane dolgoročno plačilno nesposoben« (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB, 14. člen).

Predlog za začetek stečajnega postopka lahko vloži dolžnik, osebno odgovorni družbenik dolžnika, upnik ter Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije. Če postopek predlagata upnik ali Javni jamstveni in preživninski sklad, morata pri predlogu izkazati svojo terjatev do dolžnika (slednji terjatev delavcev) ter okoliščino, da dolžnik zamuja s plačilo teh terjatev za več kot dva meseca (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 232. člen).

Po podatkih sodne statistike (Ministrstvo za pravosodje, 2016, str. 96) je bilo leta 2015 največ podanih predlogov s strani dolžnika (785), sledili so jim upniki (456), v 26 primerih pa ostali.

Ob predlogu pa mora predlagatelj založiti predujem za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka. Predujem zajema znesek pavšalnega nadomestila za objave sporočil v stečajnem postopku, znesek najnižjega nadomestila upravitelja ter znesek za kritje drugih stroškov postopka, ki se konča brez razdelitve upnikom. Založitve predujma pa sta upravičena dolžnik in delavec (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 233. člen). O predlogu odloča sodišče, ki mora sklep o začetku stečajnega postopka izdati v treh dneh. Sodišče o začetku postopka obvesti upnike z oklicem (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 241. in 243. člen).

Z analizo členov, lahko rečem, da ima zakon nekaj pozitivnih lastnosti ter tudi slabosti. Pozitivne bi lahko iskali predvsem v povezavi z delavci. Delavci lahko tako hitreje sprožijo sam postopek, oproščeni pa so tudi plačila predujma. Po navadi gre predvsem za delavce, katerim so že prej zamujali s plačilom plač ali pa so dobivali samo delna poplačila in bi v nasprotnem primeru težko zbrali sredstva za predujem. Najdem pa lahko tudi nekatere slabosti. Problematika se pojavlja z vidika upravičenosti dolžnika. Predvsem bi se tu strinjala z mnenjem Cepca (2016b, str. 55), ki pravi: »Nova rešitev torej v praksi stroške »pogreba« gospodarskih družb prevali na breme proračuna in davkoplačevalcev [...].« Slednji bi morali sami zagotoviti sredstva za stečaj. Pod vprašaj pa se postavlja tudi izpodbojnost predlogov za stečaj, predvsem delavčevih. Podjetje lahko zadnji trenutek nakaže manjkajočo plačo in postopek se zavrne. Slednje pa lahko samo podaljšuje »agonijo« delavcev, ki se bodo lahko že naslednji mesec znašli v enaki situaciji. Predloge upnikov in delavcev se lahko izpodbija, predloga dolžnika pa upnik ne more izpodbijati, kar tudi ni najboljše.

1.1.2 Pravne posledice začetka stečaja

Z oklicem o začetku postopka pa nastanejo pravne posledice. V prvi fazi pride do prenosa pooblastil na upravitelja (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 245. člen). V praksi to pomeni, da vodstvo izgubi vsa pooblastila za odločanje o podjetju, upravitelj tako prevzame vsa pooblastila, pečate podjetja, bančne račune, dokumentacijo, pooblastila za prevzem pisem. V nadaljevanju navajam še nekaj preostalih pravnih posledic iz pododdelkov oddelka 5.3. ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8). Prenehajo veljati dolžnikove ponudbe, upravitelj dobi možnost odpovedi najemnih in zakupnih pogodb, nedenarne terjatve postanejo denarne, obrestovanje terjatev itd. Ena od posledic začetka stečaja pa je tudi odpoved delovnega razmerja delavcem.

Če analiziram pravne posledice začetka stečaja, lahko vidim, da se v tem trenutku spremeni pomen podjetja. Bistveni cilj tako postane poplačilo upnikov. »Glavno vlogo« pa prevzame stečajni upravitelj. Pravne posledice so nujne za zaščito upnikov, saj bi v nasprotnem primeru prišlo do oškodovanja, bodisi s strani vodstva in tudi nekaterih upnikov, ki bi si na ta način lahko pridobili koristi v primerjavi z drugimi (npr. ločitvene pravice, ki jih predstavljam v nadaljevanju).

1.1.2.1 Stečajna masa

Ena prvih pravnih posledic začetka postopka stečaja je oblikovanje stečajne mase. Stečajna masa je opredeljena kot premoženje stečajnega dolžnika, ki se v stečajnem postopku unovči za kritje stroškov postopka in plačilo terjatev upnikov. Vanjo spadajo premoženje stečajnega dolžnika ob začetku postopka, vse premoženje doseženo z unovčenjem stečajne mase, upravljanjem stečajne mase in izpodbijanjem pravnih dejanj stečajnega dolžnika ter premoženje doseženo z nadaljevanjem poslovanja, če stečajni dolžnik nadaljuje poslovanje po začetku stečajnega postopka (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 224. člen).

Premoženje dolžnika ob začetku postopka po navadi obsega osnovna sredstva, zaloge, denarna sredstva, poslovne terjatve itd. V stečajno maso pa spada unovčena vrednost tega premoženja dolžnika ob začetku postopka, ki pa je nižja. Več o samem postopku unovčevanja premoženja govorim v nadaljevanju. Stečajno maso pa sestavljajo tudi sredstva, ki so pridobljena z upravljanjem stečajne mase. Bodisi gre za prihodke od najemnin, prihodke od nalaganja denarnega dobroimetja (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 323. in 324. člen) ali pa prihodke od dokončanja nujnih poslov in nadaljevanjem poslovanja. V povezavi s slednjima, zakon ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8) v 316. členu dopušča dokončanje nujnih poslov, če je njihovo dokončanje nujno, da se prepreči zmanjšanje stečajne mase in če se zaradi njegovega končanja ne zavleče unovčenje stečajne mase in ne krši načelo omejevanja tveganja, v 317. členu pa dopušča nadaljevanje poslovanja na podlagi soglasja upniškega odbora, če se s tem dosežejo ugodnejši pogoji za

prodajo premoženja stečajnega dolžnika, ki se uporablja pri tem poslovanju, kot poslovne celote in če se z nadaljevanjem poslovanja ne krši načelo omejevanja tveganj. Stečajno maso pa sestavljajo tudi prihodki pridobljeni s tožbami.

Poznamo splošno in posebno stečajno maso. »Posebna stečajna masa je premoženje, ki je predmet ločitvene pravice, ali denarno dobroimetje, doseženo z unovčenjem tega premoženja« (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 225. člen). Vse ostalo pa spada v splošno stečajno maso. »Predno se začnejo poplačevati upniki, se iz stečajne mase izloči znesek, ki je potreben za izplačilo stroškov stečajnega postopka. Preostala stečajna masa se imenuje razdelitvena masa in iz nje se poplačajo upniki. Razdelitvena masa se deli na splošno in prednostno. Terjatve se poplačajo iz razdelitvene mase sorazmerno z njihovo višino« (Bratina, Jovanovič, Podgorelec, & Primec, 2010, str. 684).

1.1.3 Terjatve upnikov

Da bi upniki lahko sodelovali v stečajnem postopku in tako upali na poplačilo, morajo svoje terjatve prijaviti. V nadaljevanju opredeljujem vrste terjatev.

Obstaja več vrst terjatev (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 20., 21. in 22. člen): zavarovane, nezavarovane in izločitvene.

Zavarovane terjatve: Z zavarovanimi terjatvami razumemo terjatve, ki so zavarovane z ločitveno pravico. Ločitvena pravica je torej pravica, katere imetnik ima pravico do prednostnega plačila iz vrednosti premoženja dolžnika, ki je predmet ločitvene pravice (Plavšak, 2011, str. 43). V praksi imajo ločitveno pravico največkrat banke, pri katerih podjetja najamejo kredit, ki je zavarovan s hipoteko.

Nezavarovane terjatve: Nezavarovane terjatve se delijo na prednostne, navadne in podrejene. Prednostne nezavarovane terjatve dajejo imetniku prednost pri poplačilu in se nanašajo na terjatve delovnega razmerja (plače zaposlenih, odpravnine, odškodnine, nadomestila plač,...) ter davke in prispevke. Podrejene nezavarovane terjatve so terjatve, ki se na podlagi pravnega razmerja med dolžnikom in upnikom, če postane dolžnik insolventen, plačajo šele po plačilu drugih nezavarovanih terjatev do dolžnika. Navadne nezavarovane terjatve pa so terjatve, ki niso ne prednostne in ne podrejene (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 21. člen).

Izločitvene terjatve: Izločitvena pravica je pravica lastnika stvari ali druge premoženjske pravice, da se iz stečajne mase izloči premoženje ki ne pripada insolventnemu dolžniku (Plavšak, 2011, str. 43).

Če analiziram terjatve lahko ugotovim, da gre za zelo neenake položaje. Najboljši položaj

imata zagotovo zavarovana terjatev in izločitvena terjatev. Z vidika ločitvene pravice ima tako upnik izključno pravico do poplačila iz unovčenega premoženja nad katerim ima ločitveno pravico, vendar pa sam ne more izvesti prodaje. Slabši položaj pa imajo zagotovo navadne in podrejene terjatve. V poplačilo prideta kot predzadnji in zadnji in običajno dosejata zelo majhne odstotke poplačila, kar prikazujem v nadaljevanju. Ob tem omenjam še položaj delavca. Res da ima prednostne pravice pri izplačilu iz razdelitvene mase ter da je upravičen do izplačila od Javnega jamstvenega in preživninskega sklada (v nadaljevanju JPI) v višini 4,5 minimalnih plač (JPI, 2016). Kot pa je razvidno že iz napisanega, po navadi do samega postopka ne pride hitro, delavec ima tako že prej veliko neizplačanih plač ali samo delno izplačanih plač ter neplačanih prispevkov. Pogosto pa je to vse (sredstva JPI-ja) kar delavec iztrži iz stečajne mase. Ob tem se poraja vprašanje zakaj delavci vztrajajo tako dolgo. Dober odgovor je podal Redek (2006, str. 44) v svojem delu, ki pravi: »Tako plača kot trajnost zaposlitve sta v očeh zaposlenega verjetno precej enakovredni nagradi za njegovo delo. [...]. Da je varnost zaposlitve resnično zelo velika nagrada, kaže tudi dejstvo, da so zaposleni dostikrat pripravljene kupiti neprofitabilno podjetje, samo da ne gre v stečaj.« Zaključuje z dejstvom: »Ravno v takšnih primerih lahko vidimo, kako visoko ceno so zaposleni dejansko pripravljene plačati za redno zaposlitev.« Ob tem pa ne smemo pozabiti na aktualno stanje na trgu dela, ki ni najboljše ter tudi usposobljenost in starost delavcev.

1.1.4 Prijava in preizkus terjatev

Upniki morajo svoje terjatve in ločitvene pravice prijaviti v roku treh mesecev od objavljenega oklica o začetku stečajnega postopka. Če upniki slednjega ne storijo v določenem roku, njihove pravice prenehajo. Izjema so prednostne zavarovane terjatve z vidika delovnega razmerja, katere ni potrebno prijaviti, saj slednje vnese stečajni upravitelj. Naloga stečajnega upravitelja pa je, da se o prijavljenih terjativah izreče ali jih priznava ali ne. To stori na način, da sodišču predloži osnovni seznam terjatev, kasneje pa dopolnjeni seznam. Če terjatve nihče ne prereka in jo upravitelj prizna, je terjatev priznana. Če pa pride do prerekanja s strani upnikov ali stečajnega upravitelja, govorimo o prerekanih terjativah. Zakon dovoljuje ugovor zoper osnovni seznam. Če je podan ugovor zoper osnovni seznam terjatev, mora upravitelj v predpisanem roku seznam dopolniti. Tudi zoper slednjega lahko upnik vloži ugovor. Sledi končna odločitev sodišča katere terjatve so dokončno priznane ali prerekane, upravitelj pa mora na podlagi odločitve pripraviti končni seznam terjatev (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 61., 62., 63., 64., 65., 66., 69., 70 in 296. člen).

1.1.5 Upravljanje in unovčevanje stečajne mase

Kot omenjam že v poglavju o stečajni masi, maso sestavljajo prihodki od upravljanja in unovčevanja premoženja dolžnika.

Pri upravljanju sta dovoljena dva posla, in sicer oddajanje premoženja v najem in nalaganje denarnega dobroimetja. Za prvega velja, da je dovoljen samo, če se s tem ne zavleče prodaja tega premoženja in za katerega se sme pogodba po začetku stečajnega postopka skleniti za določen čas, vendar ne več kot eno leto (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 323. člen). Za drugega pa ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 324. člen) določa da se smejo sredstva nalagati samo v dolžniške vrednostne papirje, katerih izdajatelj je Republika Slovenija (v nadaljevanju RS) ali druge članice Evropske unije (v nadaljevanju EU), Evropska centralna banka, Banka Slovenije ali centralna banka druge članice EU, dolžniške vrednostne papirje razen podrejenih vrednostnih papirjev ter bančne denarne depozite, katerih izdajatelj je banka s sedežem v RS ali kreditna institucija s sedežem v drugi državi članici EU. Plavšakova (2008, str. 248) pa še dodaja, da je pri tem potrebno upoštevati načelo omejevanja tveganj, to pomeni, da v postopku ni dovoljeno prevzemati poslovnih tveganj.

V nadaljevanju predstavljam unovčevanje stečajne mase. Pri unovčevanju stečajne mase gre za pravna dejanja, ki jih delimo na (Plavšak, 2008, str. 247): dejanja v zvezi s prodajo premoženja stečajnega dolžnika, dejanja v vezi z izterjavo terjatev stečajnega dolžnika do njegovih upnikov in druga dejanja, potrebna za uresničitev premoženjskih pravic stečajnega dolžnika.

Dejanja v zvezi s prodajo premoženja potekajo v več fazah. V nadaljevanju povzemam pododdelek 5.8.2 ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8). Najprej je potrebna ocenitev vrednosti premoženja. Oceno vrednosti premoženja mora izdelati pooblaščen ocenjevalec, ki določi tržno in likvidacijsko vrednost. Prodaja se lahko izvede na naslednje načine: javno dražbo, zavezujočim zbiranjem ponudb in v primeru da sta bila prej omenjena postopka neuspešna, se pogodba o prodaji tega premoženja lahko sklene tudi na podlagi neposrednih pogajanj s kupcem, ki je dal svojo ponudbo v postopku nezavezujočega zbiranja ponudb. Prodaja se začne s sklepom sodišča v katerem določi način prodaje, izklicno ceno pri javnih dražbah ali izhodiščno ceno pri zavezujočem zbiranju ponudb in znesek varščine. Po pravnomočnosti sklepa mora stečajni upravitelj pripraviti vabilo k dajanju ponudb ali razpis javne dražbe, odvisno od načina prodaje. Slednja pa morata biti objavljena že naslednji dan. Javna dražba lahko poteka z zviševanjem ali zniževanjem izklicne cene. V vseh primerih pa se pogodba sklene s tistim, ki ponudi najvišjo ceno. Ob tem pa ne smemo pozabiti da z nekaterimi osebami ni dovoljeno sklepati ponudbe. Mednje uvrščamo: osebo, ki je v zadnjih dveh letih pred uvedbo stečajnega postopka opravljala funkcijo člana poslovodstva ali organa nadzora ali funkcijo prokurista v insolventnem dolžniku, stečajnim upraviteljem ali sodnikom, ki vodi postopek, družbenikom, katerega delež v kapitalu stečajnega dolžnika je večji od 10 %, z ožje povezano osebo in pravno osebo, ki ima delež večji od 50 %. Kupec mora v znamenje sklenitve prodajne pogodbe plačati aro, celotna kupnina pa mora biti poravnana v roku treh mesecev po sklenitvi prodajne pogodbe. Stečajni dolžnik pa ne odgovarja za stvarne napake premoženja, ki je

bil predmet prodaje. S plačilom kupnine pa pride do prenosa lastninske in premoženjske pravice na kupca. Na tem premoženju pa prenehajo pravice tretjih, kot so zastavna pravica ali hipoteka in zemljiški dolg, pravica do prepovedi in obremenitve ter osebne služnosti, stvarno breme ali stvarna pravica.

Kot vidim, je upravljanje in unovčevanje stečajne mase eno pomembnejših dejanj v stečajnem postopku. Od njih, poleg stroškov, je veliko odvisno koliko in v kakšni meri bodo upniki na koncu poplačani. V praksi poteka prodaja dlje časa, predvsem pri javnih dražbah, saj se pričakuje, da bodo boljše cene na drugi, tretji dražbi. Velikokrat se prodaja blago, ki je uporabno samo za zelo ozek krog ljudi, tudi same objave javnih dražb niso najbolj pregledne za širšo javnost, vse to pa na koncu vpliva na trajanje in stroške postopka. S tega vidika lahko rečem, da bi bile potrebne določene spremembe. Možne rešitve predlaga Cepec (2016b, str. 65), ki meni, da bi morala obstajati neka centralna spletna stran za objavo javnih dražb, javne dražbe bi morale potekati na isti dan ali na istem prostoru, upniki pa bi lahko sodelovali tudi s svojimi »stvarnimi« vložki, stečajni upravitelj pa bi sam postavil izključno ceno. Menim, da bi bile predlagane rešitve učinkovite, saj bi na tak način dosegli boljši pregled, udeležbo in na koncu tudi poplačilo. Druga možna rešitev bi bila, da bi upniki za svoje terjatve že v začetku postopka dobili premoženje podjetja. Tudi to bi bila ena od možnih rešitev predvsem za upnike, ki imajo ločitvene pravice, saj bi ob tem dobili premoženje, ki ne bi bilo zmanjšano za vrednost prodajnih stroškov in bi se na ta način smatralo kot poplačilo njegovih terjatev in tako ne bi vplivalo še na ostale terjatve. Ob tem predlogu pa se pojavlja vprašanje ali so upniki sploh pripravljeni to storiti.

1.1.6 Poplačilo upnikov

Terjatve se iz splošne razdelitvene mase poplačajo po točno določenem vrstnem redu. Prve se poplačajo prednostne, ki jim sledijo navadne, na koncu pa so podrejene terjatve. V primeru da razdelitvena masa ne zadošča za celotno poplačilo terjatev posameznega vrstnega reda, ki jih je potrebno upoštevati pri razdelitvi, se vse terjatve tega vrstnega reda plačajo v deležu, ki se izračuna kot razmerje med zneskom razpoložljive razdelitvene mase in skupnim zneskom vseh terjatev tega vrstnega reda, ki jih je potrebno upoštevati pri razdelitvi (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 359. člen).

Razdelitev mase lahko poteka v več stopnjah. Prva prednostna razdelitev se opravi, ko splošna razdelitvena masa zadošča za plačilo polovice zneska prednostnih terjatev, ki jih je potrebno upoštevati pri razdelitvi. Prva splošna razdelitev se opravi, ko splošna razdelitvena masa zadošča za plačilo polovice zneska navadnih terjatev, ki jih je potrebno upoštevati pri razdelitvi, če ta položaj nastopi prej kot v šestih mesecih po začetku postopka, ali v drugih primerih, ko splošna razdelitvena masa zadošča za plačilo desetih odstotkov zneska navadnih terjatev, ki jih je treba upoštevati pri razdelitvi. Poznejše

razdelitve se opravijo, ko splošna razdelitvena masa zadošča za poplačilo desetih odstotkov zneska prednostnih ali navadnih terjatev, ki jih je potrebno upoštevati pri razdelitvi (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 361. člen). Ko je unovčena vsa stečajna masa, se opravi končna razdelitev (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 373. člen).

Ob tem je potrebno še omeniti, da se v primeru, da stečajna masa ne zadošča niti za stroške stečajnega postopka, stečajni postopek konča brez razdelitve upnikom. V tem primeru se premoženje porabi za kritje stroškov stečajnega postopka, preostanek, če obstaja, pa se prenese na RS (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 378. člen).

1.1.7 Zaključek stečajnega postopka

Upravitelj mora v enem mesecu po opravljeni končni razdelitvi predložiti sodišču končno poročilo. Poročilo mora vsebovati, poleg podatkov, ki jih mora redno vsebovati še skupni znesek unovčene stečajne mase, končni delež plačila terjatev upnikov, predlog upravitelja za odmero nagrade za njegovo delo ter izjavo, da je izvedel vsa dejanja, ki jih je bilo potrebno v skladu z ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8) izvesti. Sodišče na podlagi poročila in mnenja upniškega odbora odloči o odmeri zadnjega dela nagrade upravitelju in izda sklep o končanju stečajnega postopka. Če se po končanju postopka najde kak del premoženja, se na predlog upnika ali družbenika začne stečajni postopek nad tem premoženjem (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 375. in 380. člen).

Stečaj pa se lahko zaključi na več načinov (Dubrovski, 2000, str. 63):

- s prodajo premoženja dolžnika, kjer podjetje preneha obstajati in se kot pravna oseba izbriše iz sodnega registra,
- s prodajo pravne osebe, kjer se podjetje po aktivni strani brez obveznosti proda kot pravna oseba, običajno z znano blagovno znamko, podjetje tako posluje naprej pod drugim lastništvom,
- prisilno poravnavo.

1.1.8 Analiza zakona

ZFPPIPP je od leta 2007 do 2013 doživel kar nekaj sprememb. Največjo pa je doživel leta 2013. Razlog je bila takratna gospodarska situacija in zato so bile spremembe nujno potrebne. Namen sprememb je bil izboljšati položaj upnikov in delavcev, preprečitev neprimernih povezav med insolventnim dolžnikom in povezanimi subjekti, ohranjanje zdravih jeder podjetij v težavah ter povečati učinkovitosti postopkov. S spremembami pa so želeli povečati učinkovitost, skrajšati insolvenčne postopke, zmanjšati manevrski prostor za neprimerna ravnanja in zavlačevanja dolžnikov ter doseči da bodo upravitelji poleg sodišču in zbornici odgovorni tudi upnikom in ministrstvom (Ministrstvo za

pravosodje, 2013).

Kot lahko vidim, je zakon prinesel nekaj izboljšav, predvsem na strani upnikov in delavcev. Delavci lahko prej sprožijo postopek in so upravičeni plačila predujma. Upniški odbor pa lahko zahteva zamenjavo upravitelja. Vendar pa bi zakon, kot ugotavljam z analizami v podpoglavju 1.1, še potreboval nekaj sprememb.

1.2 Učinkovitost

Ob prikazu stečajnega postopka po ZFPPIPP in sprememb, ki jih je slednji doživel, pa se postavlja vprašanje ali je tudi učinkovit.

»Učinkovitost ugotavlja razmerje med izidi, rezultati in učinki ter vložki, uporabljenimi za njihovo doseganje. Pri merjenju učinkovitosti je pomembno vprašanje, ali lahko enak izid ali rezultat ali učinek dosežemo tudi z manj vložki, ter obratno ali lahko z enakim obsegom vložkov dosežemo boljši izid, rezultat ali učinek« (Računsko sodišče RS, 2010, str. 33).

Poznamo več vrst določanja učinkovitosti z vidika ekonomske učinkovitosti. Ena od njih je Paretova učinkovitost. Paretova učinkovitost je ekonomsko stanje, kjer so sredstva alocirana na najbolj učinkovit način. Dosežena je, ko se položaj nekega subjekta ne more izboljšati ne da bi se hkrati ne poslabšal položaj drugega subjekta. Paretova učinkovitost je dosežena samo v popolni konkurenci, ne pa tudi v drugih situacijah (Cepec, 2013, str. 170; Pareto Efficiency, b.l.).

Kaldor-Hicks učinkovitost, imenovana tudi načelo kompenzacije, je merilo ekonomske učinkovitosti. Po Kaldor-Hicks učinkovitosti se rezultat smatra za učinkovitega, če Paretovo učinkovitost dosežemo tako, da tisti subjekti, ki so pridobili, kompenzirajo tiste, ki so izgubili toliko, da so ti na enakem, hkrati pa bi bili tisti, ki so kompenzirali še vedno na boljšem (Cepec, 2016a, str. 2; Kaldor-Hicks efficiency, b.l.).

Učinkovitost insolvenčnega prava pa lahko opredelim z ekonomskim konceptom učinkovitosti. Po Rasmussenu in Skeelu: »Insolvenčno pravo mora zagotoviti, da bo premoženje insolventnega dolžnika uporabljeno tako, da prinaša največjo vrednost oz. da bo preneseno na tistega, ki to premoženje najvišje vrednoti, pri čemer morajo biti pravila insolvenčnega prava oblikovana tudi tako, da se gospodarska družba izogiba insolventnosti, ali da preprečuje spodbude, zaradi katerih bi gospodarske družbe vstopale v neučinkovite aktivnosti. Oba zastavljena cilja moramo doseči s čim nižjimi stroški« (Rasmussen & Skeel, 1995 v Cepec, 2013, str. 170).

Po *Doing Business* (The World Bank, 2004, str. 72) so učinkoviti stečajni postopki tisti, ki maksimirajo vrednost sredstev, sanirajo uspešna podjetja in likvidirajo neuspešna podjetja

ter upoštevajo vrstni red/prioritete pri izplačilu terjatev.

1.2.1 Dejavniki, ki so pomembni za učinkovitost

V nadaljevanju analiziram čas, dejavnost subjektov stečajnega postopka in stroške, ki so pomembni za učinkovitost in njihovo problematiko.

1.2.1.1 Čas trajanja stečajnega postopka

Čas trajanja stečajnega postopka je zelo pomemben z vidika doseganja učinkovitosti. Hitrejše ko postopek poteka, manj dodatnih stroškov se ustvarja. Po navedbah *Doing Business* (The World Bank, 2013, str. 99) je povprečno trajanje insolventnih postopkov v Sloveniji dve leti. Pri tem pa moram upoštevati še čas od predloga za stečaj do same uvedbe stečaja, ki lahko traja nekaj časa. Ravno ta vmesni čas je zelo problematičen za podjetje, saj imajo po navadi blokirane račune, oteženo proizvodnjo, itd. Na ta način nastaja škoda, ki še dodatno zmanjšuje stečajno maso.

Problematika v povezavi s časom pa se pokaže v dolgotrajnih stečajnih postopkih ter nepravočasno začelih postopkih, kar natančneje opredeljujem v nadaljevanju.

Za dolgotrajne postopke obstaja več razlogov. En od njih je zagotovo pravdni postopek. Cepec (2016b, str. 122) je opravil empirično analizo stečajev v Sloveniji in ugotovil, da je postopek, v katerem je bila vsaj ena pravda, trajal 1.726 dni, kar je 987 dni več kot traja povprečen postopek. Drug razlog bi bil preobremenjenost sodišč in stečajnih upraviteljev. Po podatkih iz seznama upraviteljev in postopkov, ki jih vodijo na dan 10. junij 2016 (AJPES, 2016b), vodijo posamezni upravitelji več postopkov (kot primer navajam Tomaža Kosa, ki sodeluje v kar 108 inslovenčnih postopkih). Postopek pa podaljšuje tudi prodaja premoženja, kot omenjam že v poglavju o unovčevanju stečajne mase. Tudi število upnikov vpliva na trajanje postopka. Cepčeva (2016b, str. 124) analiza kaže, da vsak dodatni upnik podaljša čas postopka za 2,8 dneva. Preostali razlogi pa bi bili: kakovost sojenja, nezmožnost prodaje premoženja itd.

Posledice nepravočasno začete postopka, ko podjetje že izpolnjuje pogoje za stečaj, so lahko velike. Razlogi zakaj podjetja predolgo odlašajo z začetkom stečaja pa različni. Prvo je z namenom oškodovanja in goljufanja družb za pridobitev lastne koristi. Žnidaršič Kranjčeva (1993, str. 149) v svojem delu navaja nekatere večje nepravilnosti: pridobitev premoženjske koristi na račun podjetja, prekoračitev pooblastil, zlorabe, kraje, škodljive pogodbe, itd. Vodstvo ima v tem primeru proste roke pri ravnanju s sredstvi podjetja, interes upnika pa ni zavarovan. Naslednji razlog pa je povezan s psihološkim vidikom, pri katerem vodstvo odlašajo z začetkom stečaja, saj to jemlje kot osebni neuspeh, sram pred okolico ali pa se preprosto slepi, da se bo vse uredilo. Na podlagi osebnih izkušenj, si

vodstvo v tem primeru dodatno izposoja sredstva, daje poročstva s svojim osebnim premoženjem. Vse to pa lahko vodi tudi v njihov osebni stečaj. Na splošno v Sloveniji prevladuje slabo mnenje o stečaju, kar pa še dodatno vpliva na odločitev o začetku postopka. Največja problematika nepravočasno začetih postopkov v Sloveniji je v tem, da nimamo pravega mehanizma, ki bi skrbel, da bi podjetje čim hitreje začelo s postopkom.

V obeh primerih, tako dolgotrajnega kot nepravočasno začetega postopka, pa to pomeni, da se sredstva podjetja zmanjšujejo, dolgovi podjetja povečujejo, vse skupaj pa na koncu vpliva na razdelitveno maso za poplačilo upnikov.

1.2.1.2 Stroški stečajnega postopka

Tudi stroški so zelo pomembni z vidika učinkovitosti stečajnega postopka. Od njih je odvisno v kakšni meri bodo poplačani upniki ob predpostavki da obstaja premoženje podjetja. Stroške je potrebno pogledati pred in med trajanjem stečajnega postopka. Stroka loči dve vrsti stroškov: direktne in indirektne.

Direktni stroški se nanašajo na pravno-ekonomski postopek stečaja. Mednje spadajo pravni, administrativni in računovodski stroški, mednje pa nekateri uvrščajo tudi izgubo zaradi prenizke prodajne cene imetij podjetja. O njih govorimo, ko je podjetje že v stečaju (Redek, 2006, str. 43).

ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8) v 354. členu te stroške opredeljuje kot obveznosti stečajnega dolžnika, ki nastanejo po začetku stečajnega postopka, razen tistih obveznosti, za katere zakon določa, da se plačajo iz razdelitvene mase po pravilih o plačilu terjatev upnikov. Deli jih na tekoče in občasne stroške.

Tekoči stroški so: stroški upravitelja, plače in druga nadomestila osebam, ki opravljajo posle za potrebe stečajnega postopka, vključno z davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati in plačati hkrati s temi plačili, stroški električne energije, vode ogrevanja, telefona in drugih stroškov v vezi z uporabo poslovnih prostorov za potrebe stečajnega postopka, zavarovalne premije za zavarovanje premoženja, ki spada v stečajno maso, stroški objav, pravdni stroški, stroški računovodskih, administrativnih in drugih storitev za potrebe stečajnega postopka, obveznosti iz naslova davkov in prispevkov, ki nastanejo med potekom stečajnega postopka ter drugi stečajni stroški, ki nastanejo mesečno ali v drugih rednih obdobjih med potekom stečajnega postopka (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 355. člen).

Občasni stroški so: plačilo terjatev upnikov, ki so nastale med postopkom prisilne poravnave, izpolnitve obveznosti na podlagi neizpolnjene dvostranske pogodbe, plačilo razlike po četrtem odstavku 268. člena (če zahtevke druge pogodbene stranke za vračilo

delne izpolnitve zaradi pobota ne preneha v celoti, druga pogodbeni stranka terjatve za plačilo razlike ne prijavi v stečajnem postopku in ima pravico do plačila te razlike), izpolnitve obveznosti na podlagi pravnih poslov iz končanja nujnih poslov in nadaljevanjem poslovanja stečajnega dolžnika, nalaganje denarnega dobroimetja stečajnega dolžnika v vrednostne papirje in bančne depozite, stroški ocenitve vrednosti premoženja in drugih dejanj v vezi z izvedbo prodaje, davek na dodano vrednost ali davek na promet nepremičnine v vezi s prodajo premoženja in drugi stroški stečajnega postopka (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 355. člen).

Kot vidim, stroški zmanjšujejo razdelitveno maso. Največ polemik so v javnosti sprožile nagrade stečajnih upraviteljev. Slednje so uredili z novimi tarifami pri katerem so uvedli najvišjo dovoljeno vrednost. Tako je najvišja možna nagrada za izdelavo otvoritvenega poročila 20.000 evrov. Največje nadomestilo za preizkus terjatev je 20.000 evrov. Za unovčenje in razdelitev pa lahko stečajni upravitelj dobi največ 60.000 evrov nagrade (Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih upravičen, Ur.l. RS, 92/2014, 5., 6. in 7. člen). Ne smem pa zanemariti izgube zaradi prenizke prodajne cene imetij podjetij. Ob tem pa zopet omenjam povezavo stroškov s trajanjem stečajnega postopka, saj slednji z daljšanjem postopka naraščajo.

Težje vrednostno opredeljivi pa so tako imenovani indirektni stroški, ki nastanejo že tedaj, ko je podjetje v finančni stiski, prisotni pa so tudi med samim stečajem. Med njih spadajo vsi stroški, ki nastanejo zaradi tega, ker upniki in/ali partnerji podjetja menijo, da ostaja možnost stečaja podjetja. Pravimo pa jim tudi stroški finančne krize. To so stroški, ki nastanejo na relacijah podjetje/zaposleni, podjetje/dobavitelji in podjetje/kreditorji zaradi možnosti stečaja (Redek, 2006, str. 43).

Ko podjetje zapade v krizo se sooča z naslednjimi indirektnimi stroški: padec prodaje zaradi možnosti stečaja, izgubo ugleda podjetja ter izgubo ugleda managerja, neizpolnjevanjem naročil, nezmožnost kupovanja surovin, dobavitelji prodajajo pod slabšimi pogoji (plačevanje po predračunih), blokadami računov, zmanjšanjem bonitetnih ocen, neizplačevanjem plač, pritiski konkurence, saj vedo za težave, naraščajoči stroški dela in drugi. Vse te težave in stroške povezane z njimi je zelo težko natančno ovrednotiti. Bolje rečeno, gre za skupek, ki zmanjša premoženje podjetja, zato je z vidika podjetja in upnikov potrebno čim hitrejše reševanje ključnih problemov. V primeru predolgega odlašanja z začetkom postopka pa se ti stroški še povečujejo.

1.2.1.3 Dejavnosti subjektov in organov stečajnega postopka

Za učinkovitost stečajnega postopka pa je potrebno pogledati tudi delovanje subjektov in organov stečajnega postopka, njihovo problematiko in kako vplivajo na učinkovitost.

Stečajni subjekti so: dolžnik, upnik, organi pa: sodišče, stečajni upravitelj in upniški odbor.

Dolžnikova dejavnost: O dolžnikovi dejavnosti lahko govorim že pred samim začetkom stečajnega postopka. Ko podjetje prepozna težave, je potrebno, da čim hitreje pripravi okvir finančnega prestrukturiranja. Cilj prestrukturiranja mora biti uspešna rešitev podjetja. Velikokrat pa kljub trudu ne uspejo rešiti podjetja. Bodisi imajo premalo manevrskega prostora za prestrukturiranje ter uspešno poslovanje v prihodnosti, kar je predvsem problem manjših podjetij. Bodisi pa upniki vidijo večjo korist v stečaju kot v sami rešitvi podjetij. Predvsem banke, pri posameznem manjšem dolžniku utrpijo nižjo absolutno izgubo kot pri večjem in zaradi tega ne želijo tvegati in čakati nekaj let na poplačilo manjšega dela terjatev (Jugocev, Lendero, Petovar, & Planinšič, 2015, str. 14). Problem pa je lahko tudi vodstvo, ki ni dovolj usposobljeno za reševanje težav. Z vidika učinkovitosti je zelo pomembno da podjetja hitro začnejo s postopkom in se tako izognejo dodatnim stroškom oziroma da uspešno sanirajo podjetje.

Upnikova dejavnost: Želja upnikov je, da se njihova terjatev poplača v čim večji meri in čim hitreje. Z njihovega vidika je torej pomembno do se njihove terjatve čim hitreje in pravilno prijavijo. Pozornost pa morajo nameniti zavarovanju terjatev in spremljanju svojega dolžnika že pred stečajem. Tako nekateri upniki svoje terjatve zavarujejo že pred samim stečajem. »Praviloma so to posojilodajalci, ki s tekočim nadzorom nad upnikom tudi najprej vedo, kdaj bodo nastopile težave, oz. kdaj je pričakovati stečaj, in se pred preveliko izgubo lahko zavarujejo z zavarovanjem svojih terjatev, npr. s hipotekami, dosežejo celotno ali delno poplačilo svojih terjatev še predno se stečaj začne« (Žnidaršič Kranjc, 1993, str. 73). Problematika upnikov, ki so v prevladujočem deležu banke in druge finančne institucije ter država, je v tem, da v stečajnih postopkih ne sodelujejo drugače kot s pasivnim spremljanjem delitve kupnin od prodanega premoženja stečajnega dolžnika. Razlog je v tem, da le malokrat pride do tehtanja med ocenjenim deležem poplačila v primeru razprodaje premoženja in možnostjo večjega poplačila v primeru sanacijskega delovanja v okviru stečajnega postopka (Dubrovski, 2000, str. 65). Z vidika učinkovitosti je zelo pomembno da slednji čim hitreje sprožijo postopek, če je za to potreba, da ne poizkušajo pridobiti dodatnih koristi v samem postopku, da bolj aktivno sodelujejo v samem procesu prestrukturiranja podjetja.

Dejavnost sodišča: Sodišče je najpomembnejši organ v stečajnem postopku, ki ga vodi sodnik posameznik. Njegova najpomembnejša naloga je nadziranje in usmerjanje dela stečajnega upravitelja (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 53. člen). Vendar pa zaradi preobremenjenosti naših sodišč prihaja tudi do napak. Gospod Oblak iz združenja stečajnih upnikov tako opozarja: »Večkrat opažamo nestrokovno odločanje, pri čemer so sklepi, izdani v nasprotju s predpisi in v škodo upnikov, večkrat predmet izpodbijanja. Popravljanje in ponavljajoče se razveljavljanje prvostopenjskih odločb postopek seveda podaljšuje.« Omenja pa tudi premajhen nadzor nad delom stečajnega upravitelja

(Makovec, 2015). Z vidika učinkovitosti mora biti njihovo delo natančno in hitro, saj vplivajo na čas trajanja postopka.

Dejavnost upniškega odbora: Upniški odbor je organ upnikov, ki v postopku zaradi insolventnosti opravlja procesna dejanja, za katera zakon določa, da jih je pristojen opraviti upniški odbor, za račun vseh upnikov, ki so stranke tega postopka. V stečajnem postopku se oblikuje, če tako zahtevajo upniki. Upniški odbor odloča o mnenju ali soglasju o zadevah določenih z zakonom, obravnava poročila, ki jih mora predložiti upravitelj ter izvaja druge pristojnosti (ZFPPIPP, Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8, 76, 77 in 87. člen). Njihova pomembna naloga pa je, da lahko razrešijo stečajnega upravitelja, če ugotovijo da njegovo delo ni učinkovito in predlagajo svojega ter s tem pripomorejo k splošni učinkovitosti postopka.

Dejavnost stečajnega upravitelja: En najpomembnejših subjektov stečajnega postopka pa je stečajni upravitelj, ki vodi postopek od začetka do zaključka. Od njegovega dela oziroma truda je veliko odvisno kako se bo postopek zaključil, ali bo prišlo do sanacije podjetja ali likvidacije, kakšni bodo stroški ter čas trajanja postopka. Predvsem je potrebno pogledati njegov trud pri unovčevanju premoženja. Za stečajnega upravitelja je zelo pomembno da natančno preuči stanje podjetja in njegovo vrednost. Na osnovi tega izvede prodajo imetja, oddaja nepremičnine v najem, dobro nalaga denarna sredstva, uspešno dokonča nedokončane posle,... pri tem pa ne povzroča dodatni nepotrebnih stroškov. Poudarjam, da mora njihovo delo potekati pošteno in ne z namenom pridobivanja lastnih koristi.

Poseben trud pa mora stečajni upravitelj pokazati tudi pri odpravljanju kriz. Poleg pravnega znanja mora imeti še znanje, veščine in izkušnje s področja priprave in izvajanja sanacijskih programov oziroma s področja kriznega managementa (upoštevaje, da na krize največ vplivajo vzroki subjektivne oziroma managerske narave). Problematika pa se pokaže ravno pri odpravljanju kriz v okviru stečajnega postopka. Stečajni upravitelji velikokrat nimajo interesa nadaljevati s poslovanjem dolžnika, saj ni stimulirano. Prav tako to pomeni večji obseg dela in odgovornosti proti relativno nizki nagradi. Poslovne pristojnosti so omejene, saj je o vseh zadevah potreben sklep ali soglasje stečajnega sodišča ali upniškega odbora. Poleg tega, da se upravitelj nahaja v središču ekstremno konfliktnih interesov med udeleženci ter težavami pri nadaljevanju dejavnosti, ker upniki preslabo poznajo insolvenčno pravo, pa se srečujejo še z nezaupanjem okolja zaradi »začasnosti« delovanja (Dubrovski, 2011, str. 217).

Kot lahko vidim iz napisanega, se čas, stroški in dejavnosti subjektov nenehno prepletajo in vplivajo drug na drugega, vsi pa vplivajo na učinkovitost stečajnega postopka.

1.2.3 *Ex ante* in *Ex post* učinkovitost

Iz analize časa, stroškov in dejavnosti subjektov, vidim, da moram na stečaj podjetja gledati pred samim postopkom in med samim postopkom stečaja. Zato tudi na učinkovitost gledam pred in po uvedbi stečaja oziroma tako imenovani *ex ante* in *ex post* učinkovitosti.

»Pod *Ex ante* učinkovitostjo razumemo predvsem sistem mehanizmov, ki zagotavljajo takšne spodbude za dolžnika oziroma poslovodstvo dolžnika, da bo dolžnik pravočasno in v celoti vračal svoj dolg. *Ex ante* učinkovitost se nanaša na vprašanje vedenja/obnašanja upnikov in dolžnikov v času ko je dolžnik še solventen in likviden. [...]. Izhodiščni cilj *ex ante* analize je, da učinkovitejši postopki zmanjšujejo tveganje posojil in s tem zmanjšujejo tržno obrestno mero za gospodarstvo. [...].V praksi je ključno vprašanje *ex ante* učinkovitosti insolventnega prava vprašanje trenutka uvedbe insolvenčnega postopka oziroma problematika odlaganja pravočasnega ukrepanja oziroma pravočasnega predloga za uvedbo postopka« (Cepec, 2016a, str. 14-15).

Stečajni postopek pa mora zagotoviti *ex post* učinkovitost, kar pomeni, da si mora prizadevati maksimirati vrednosti premoženja dolžnika, ki je namenjena poplačilu upnikom. Podjetje mora biti reorganizirano, prodano kot delujoče podjetje ali likvidirano in prodano po kosih tako, da prinese največjo skupno vrednost (Hart, 1999, str. 106). *Ex post* učinkovitost se nanaša na sam potek stečajnega postopka, temelji pa na treh kazalnikih, in sicer na: odstotku poplačila upnikov, stroških insolvenčnega postopka in trajanju postopka (Cepec, 2013, str. 176).

Da bi bil stečajni postopek učinkovit mora biti začet pravočasno, postopek pa mora biti zaključen hitro in z nizkimi stroški, bodisi s sanacijo ali likvidacijo, z maksimirano vrednostjo premoženja, ki zagotavlja najvišji odstotek poplačila upnikov (Cepec, 2013, str. 176; Hart, 1999, str. 106).

2 UČINKOVITOST STEČAJNIH POSTOPKOV V SLOVENIJI

Učinkoviti stečajni postopki so torej tisi, ki maksimirajo vrednost sredstev, sanirajo uspešna podjetja in likvidirajo neuspešna podjetja. V nadaljevanju analiziram učinkovitost stečajnih postopkov v Sloveniji z vidika maksimiranja vrednosti sredstev in sanacijo in likvidacijo podjetij ter utemeljujem svojo tezo, da je v Sloveniji največji razlog za neučinkovitost ravno prepozno začet stečaj.

2.1 Maksimirana vrednost sredstev

Doing Business (The World Bank, 2004, str. 72) navaja da so sredstva podjetja v stečaju maksimirana takrat, ko se njegova vrednost čim manj razprši med direktne in indirektno

stroške, podjetje pa je hitro likvidirano, prodano ali rehabilitirano. Po njihovih podatkih so najučinkovitejše države z vidika najmanjših stroškov in hitrega postopka tako Kanada, Finska, Norveška in Singapur.

2.1.1 Ex post učinkovitost z vidika maksimirane vrednosti sredstev

V okviru *ex post* učinkovitosti maksimiranja vrednosti sredstev v Sloveniji, prikazujem temeljne kazalnike: odstotek poplačila upnikov, stroške insolvenčnega postopka in trajanje postopka.

Trajanje postopka: Cepec (2016b, str. 119) je opravil empirično analizo, pri čemer je upošteval stečajne postopke od leta 2008 do 2013 in izračunal, da je v Sloveniji stečaj trajal povprečno 2 leti in 19 dni, pri postopkih v kateri pa je prišlo do razdelitve premoženja pa 4 leta, 4 mesece in 4 dni. *Doing Business* (The World Bank, 2013, str. 99) pa navaja, da je trajal stečaj v Sloveniji v povprečju 2 leti. Po podatkih, ki jih je pripravila medinstitucionalna skupina (Vlada RS, 2016, str. 12) pa je v letu 2015 trajal stečaj brez razdelitve v povprečju 1,02 leti, z razdelitvijo pa 3,5 let. Za primerjavo dodajam še podatke, ki jih je ta ista skupina pripravila za leto 2014: trajanje stečaja brez razdelitve je v povprečju 1,08 let, trajanje stečaja z razdelitvijo pa v povprečju 3,85 let. Kot lahko vidim iz navedenih podatkov, se je čas trajanja postopkov nekoliko zmanjšal. Vendar pa je postopek še vedno dolgotrajen in ni učinkovit.

Stroški stečajnega postopka: Pri stroški stečajnega postopka se navezujem na Cepčevo (2016b, str. 131) analizo stečajnih postopkov od leta 2008 do 2013, iz katere lahko vidim, da znašajo stroški v povprečju kar 86 % celotne razdelitvene mase. Pri postopkih v katerih pride do razdelitve pa znašajo v povprečju 50 % razdelitvene mase. Ob tem prikazujem še stroške stečajnih upraviteljev in nagrade (Cepec, 2016, str. 133, 134). Stroški stečajnih upraviteljev v primeru brez razdelitve predstavljajo kar 44 % vseh stroškov, pri razdelitvi pa 16 % stroškov. Nagrade stečajnih upraviteljev znašajo pri postopkih brez razdelitve okoli 50 % vseh strokov, v primeru razdelitve pa 37 % vseh stroškov. Na podlagi Cepčevih analiz lahko zaključim, da so stroški postopka previsoki in postopek ni učinkovit.

Odstotek poplačila upnikov: Maksimirano vrednost sredstev pa bom pogledala tudi z vidika poplačil iz stečajne mase. Za prikaz poplačila zopet uporabljam Cepčevo analizo (2016b, str. 131), po kateri so bile terjatve vseh upnikov skupaj poplačane v 7 %, od tega ločitvene v 50 %, prednostne v 21 % ter navadne le v 5 %. Pri tem pa ne smem zanemariti dejstva, da so to podatki za primere, ko je do razdelitve prišlo. Pri nas je veliko večji odstotek stečajev v katerih poplačil sploh ni. Z vidika analize, ki jo je opravil Cepec ter podatka, da se pri nas veliko stečajev zaključi brez razdelitve in poplačila v tem primeru ni, zaključujem da postopek ni učinkovit.

2.1.2 Ex ante učinkovitost z vidika maksimirane vrednosti sredstev

Zaskrbljujoč pa je podatek sodne statistike (Ministrstvo za pravosodje, 2016, str. 98) iz leta 2015, da se je kar 60,9 % stečajev od 1289 zaključilo brez razdelitve. Največji razlog za to je zagotovo prepozno začet stečaj, ko ni več možnosti za rešitev. Nepravočasno začet postopek je eden temeljnih razlogov zakaj naši insolventni postopki niso učinkoviti.

Kot lahko vidim iz navedenega v Sloveniji nismo najbolj učinkoviti. Dosegamo zelo majhne vrednosti stečajne mase, v večini primerov je celo ni, saj se predolgo odlaša z začetkom postopka, katero v večini primerov »pogoltnjejo« stroški postopka, trajajo pa predolgo. Izboljšati bi morali mehanizme, ki bi dosegali hitrejše začetke postopkov, skrajšali čas in zmanjšali stroške, da bi dosegli boljše poplačilo. Tako na primer na Finskem, Japonskem in Norveškem ob najkrajšem času, z najmanjšimi stroški dosežejo tudi do 90 % poplačilo upnikov (OCED Economic surveys, 2015, str. 28).

2.2 Sanacija uspešnih in likvidacija neuspešnih podjetij

V naslednji analizi sem bolj usmerjam na *ex ante* učinkovitost sanacije uspešnih in neuspešnih podjetij, predvsem z analizo prisilne poravnave, kot možnosti za reorganizacijo podjetja in stečajev. *Ex post* učinkovitost prikazujem v obliki zdravih jeder in feniksov.

2.2.1 Ex ante učinkovitost sanacije uspešnih in likvidacije neuspešnih podjetij

Premoženje insolventnega dolžnika mora biti uporabljeno tako, da prinaša največjo vrednost oz. da bo preneseno na tistega, ki to premoženje najvišje vrednoti. Pri tem je učinkovito, če se insolventno podjetje reorganizira (če je vrednost delujočega podjetja višja od njene likvidacijske vrednosti) oz. likvidira (če je vrednost delujočega podjetja nižja od njene likvidacijske vrednosti). Reorganizacija pa se lahko opravi tudi v likvidacijskem postopku, v katerem podjetje (zdravo jedro) kupi tretja oseba (Cepec, 2013, str. 175).

Po analizi sodne statistike (Ministrstvo za pravosodje, 2016, str. 96) iz leta 2015, je zelo malo vloženih predlogov za postopek prisilne poravnave in s tem možnosti za reorganizacijo podjetja kot celote. Za primerjavo: vloženih je bilo 32 novih zadev za prisilno poravnavo za stečaj pa kar 1229. Od 46 rešenih zadev postopka prisilne poravnave, je bila potrjena samo v 12 primerih, 12 krat je bil predlog zavržen, 8 krat postopek ustavljen zaradi uvedbe postopka stečaja, v 13 primerih pa je prišlo do umika. Iz navedenega lahko vidimo, da se podjetja ne poslužujejo veliko postopka prisilne poravnave. Zato pa je na drugi strani toliko bolj razširjen stečaj.

2.2.2 Ex post učinkovitost sanacije uspešnih in likvidacije neuspešnih podjetij

Leta 2015 se je z razdelitvijo končalo samo 16,83 % stečajnih postopkov (Ministrstvo za pravosodje, 2016, str. 98). Največkrat uporabljena je prodaja po kosih, opažam pa tudi prodajo zdravih jeder. Ena uspešnejših zgodb prodaje zdravega jedra pri nas je Planika v Turnišču, ki danes posluje uspešno (FOTO: Turniška Planika uspešna zgodba slovenske obutvene industrije, 2016). Iz navedenega lahko vidimo, da v Sloveniji nismo dovolj učinkoviti, kar pa seveda spet lahko pripišemo prepoznemu začetku postopka, saj je največkrat prisotna likvidacija podjetja brez razdelitve. V tujini pa najboljše rezultate dosegajo s prodajo delujočih podjetij, predvsem Nordijske države in tako dosegajo največjo učinkovitost. Ob tem pa ne smemo pozabiti, da je potrebno neperspektivna podjetja hitro likvidirati, da ne nastajajo dodatni stroški, ki na koncu vplivajo na vse. Mogoče pa pri tem na pogorišču starega podjetja nastane nov feniks², kot pri nas podjetje M Tom, kjer so delavci z lastnimi sredstvi odkupili propadlo podjetje Tom, ter danes dosegajo dobiček in 15 % rast (Kosmač, 2015).

3 UČINKOVITOST STEČAJNEGA POSTOPKA NA IZBRANEM PODJETJU

V prejšnjem poglavju prikazujem splošno učinkovitost stečajnih postopkov v RS. Sedaj pa analiziram stečajni postopek na izbranem podjetju in poizkušam ugotoviti ali tudi za posamezen postopek velja enaka problematika z vidika učinkovitosti.

Izbrano podjetje je bilo ustanovljeno leta 2012 z izčlenitvijo od matičnega podjetja. Izčlenitev je bila izvedena kot eden od reorganizacijskih načrtov matičnega podjetja, ki je bilo takrat že v krizi in je v njenem 100 % lastništvu. V prvem letu svojega poslovanja so ustvarili 362.608 € prihodkov in 7498 € izgube. Družba je imela 7 zaposlenih vključno z direktorico podjetja. Julija 2013 je bil nad matičnem podjetjem sprožen postopek stečaja. Stečajna upraviteljica omenjenega podjetja je nemudoma odstranila dotedanjo direktorico in postavila novega direktorja. Podjetje je nadaljevalo s svojim poslovanjem. Novi direktor je odstopil s položaja oktobra 2013 in od takrat dalje je družba nadaljevala brez direktorja. V decembru 2013 pa je matično podjetje podalo izvršbo podjetju zaradi neplačanih najemnin. V rubežnem postopku so bila zarubljena vsa sredstva podjetja. Tako so ostali delavci podjetja, ki so ostali brez sredstev za delo, zadnjo plačo pa so dobili decembra. Delavci podjetja so tako vložili predlog za stečaj nad izbranim podjetjem. Po novem zakonu so bili upravičeni plačila predujma za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka. Za to, da so vložili predlog, so morali čakati dva meseca, ko so bili uradno brez dveh plač.

² Pri feniksih gre za ustanavljanje novih podjetij na pogorišču starih podjetij. Ustanovi se novo podjetje, katerega lastniki so hkrati tudi upniki starega podjetja (Tajnikar, 2000, str. 264).

3.1 Potek stečajnega postopka podjetja izbranega podjetja

V nadaljevanju prikazujem potek stečajnega postopka izbranega. Vsi podatki so pridobljeni na osnovi javnih objav iz baze eObjave v postopkih zaradi insolventnosti na Ajpesu.

3.1.1 Začetek stečajnega postopka podjetja izbranega podjetja

Postopek nad izbranim podjetjem se je začel v sredini marca 2014. Stečajna upraviteljica je nemudoma opravila prevzem poslov podjetja.

Stekle pa so tudi ostale začetne aktivnosti, po določilih ZFPPIPP (Ur.l. RS, št. 13/2014-UPB8):

- aktivnosti za ureditev statusa delavcev: Najprej so bila odpovedana delovna razmerja zaposlenim s 15-dnevnim odpovednim rokom. Potreb po ohranitvi delovnih mest ni bilo. Pripravili pa so se tudi vsi podatki za prijavo delavcev na Zavod za zaposlovanje, jamstveni in preživninski sklad RS ter za prijavo terjatev v stečajni postopek.
- ažuriranje knjigovodske evidence do dneva začetka stečajnega postopka: Ker so bili papirji podjetja urejeni, niso imeli težav s sestavo zaključnega računa. Računovodstvo je bilo preneseno na zunanje računovodstvo.
- poizvedbe o premoženjskem stanju stečajnega dolžnika: Kot že navedeno zgoraj, so bila vsa sredstva podjetja zarubljena, vendar so po pregledu ugotovili, da je bilo preveč zarubljenih sredstev, zato je matično podjetje vrnilo zaloge materiala v skupni vrednosti 66.416,94 € Popis sredstev je bil izveden takoj.

3.1.2 Otvoritveno poročilo

V štirih mesecih po začetku postopka je bilo pripravljeno otvoritveno poročilo, ki obsega opis stečajne mase, načrt poteka stečajnega postopka ter predračun stroškov in terminski načrt.

3.1.2.1 Stečajna masa

Stečajno maso predstavljajo zaloge materiala in poslovne terjatve. Zaloge materiala znašajo 66.416,94 € vendar so bile v pretežnem delu netržno blago, zato je bilo podano mnenje, da bodo dosegli 10 % iztržljivost. Poslovne terjatve pa so zajemale kratkoročne poslovne terjatve do kupcev v skupni vrednosti 13.825 € ter kratkoročne poslovne terjatve do drugih, delno iz terjatev za DDV, delno terjatev do bivše direktorice, v skupni vrednosti 13.397 €. Za oboje je bila predvidena 50 % iztržljivost. Podjetje pa je imelo še 17 € gotovine. Skupno ocenjena vrednost premoženja je tako znašala 23.896,51 € (v znesek je všteta tudi

terjatev za začetek postopka v vrednosti 3.627,01 €.

3.1.2.2 Preizkus terjatev

V stečaj je bilo prijavljenih 58.471,47 € terjatev. Priznanih je bilo 57.792,27 € terjatev, od tega 19.937,69 € navadnih in 37.854,58 € prednostnih terjatev. Prerekanih pa jih je bilo v vrednosti 679,20 €

3.1.2.3 Načrt postopka in predračun stroškov

Po načrtu postopka, ki ga je pripravila stečajna upraviteljica, naj bi se postopek zaključil konec januarja 2016. Predvideni stroški postopka pa so ocenjeni na 22.950 €

3.1.3 Nadaljnji postopek stečaja

Preizkus terjatev iz otvoritvenega poročila je postal končni preizkus terjatev. Predračun stroškov pa je bil zmanjšan na 13.450 €. Zaloge materiala so bile prodane v skupni vrednosti 6.642 €, poslovne terjatve pa so bile iztržene v višini 5.676,30 €. Opravljena pa je bil tudi prva končna razdelitev mase v vrednosti 7961,97 €, kar pomeni 19 % prednostni terjatev. V nadaljevanju so iztržili še 292,42 € poslovni terjatev. Prav tako pa so od bivše direktorice z mediacijo iztržili še 4.500 €

3.1.4 Končno poročilo stečajnega upravitelja

Končno poročilo stečajne upraviteljice je bilo izdelano septembra 2015, podan pa je bil tudi sklep za zaključek stečajnega postopka, saj je bila unovčena vsa stečajna masa.

Končni rezultat celotnega stečajnega postopka pa je bil sledeč:

- višina prihodkov od upravljanja stečajne mase znaša 20.827,07 €
- višina stroškov stečajnega postopka znaša 15.698,27 €
- skupni znesek razdelitvene mase znaša 7.961,97 €, kar pomeni poplačilo 19 % prednostnih terjatev.

Postopek pa je bil pravnomočno končan aprila 2016.

3.2 Učinkovitost stečajnega postopka izbranega podjetja

V nadaljevanju analiziram učinkovitost stečajnega postopka z vidika stečajnih ciljev, maksimiranja vrednosti sredstev in saniranja uspešnih in likvidiranja neuspešnih podjetij.

3.2.1 Maksimirana vrednost sredstev izbranega podjetja

Najprej analiziram *ex post* učinkovitost doseganja maksimirane vrednosti sredstev z vidika časa, stroškov in poplačila upnikov.

Stečaj podjetja je trajal 2 leti in en mesec (od oklica do pravnomočno končanega postopka). Dejansko pa bi lahko rekla, da je trajal 18 mesecev, do dneva ko je bilo izdano končno poročilo stečajne upraviteljice. Kot lahko vidim, je postopek trajal nekje v okviru Slovenskega povprečja. Največ pa je postopek podaljšal ravno pravdni postopek, ki se je zaključil z mediacijo. Tudi to pa je ena od značilnosti, ki podaljšuje čas trajanja postopkov v Sloveniji.

Stroški stečajnega postopka so znašali skupno 15.698,27 €. Sprva so bili ocenjeni v otvoritvenem poročilu na 22.950 €, kar pa je sodišče zavrnilo in jih zmanjšalo na 13.450 €. Kot vidim so bili nekoliko višji od ocenjene vrednosti. Zajemajo pa naslednje vrste stroškov: stroški upravitelja (1222,84 €), nagrada upravitelja (3.699,63 €), stroški TRR (255,09 €), stroški prevoza in nakladanja blaga (905,00€), sodne takse (631 €), stroški računovodstva (3.600 €), prispevki in davki (347,04 €), vračilo začetnih stroškov postopka (3.749,01 €) in pravdni stroški (1.254,16 €). Da pa bi lažje razumeli kaj ti stroški pomenijo z vidika maksimiranja vrednosti podjetja, v nadaljevanju analiziram tudi prihodke upravljanja in unovčevanja stečajne mase. Prihodki od upravljanja in unovčevanja stečajne mase znašajo 20.827,07 €. Prihodki zajemajo: predujem za začetek stečajnega postopka (3.627,01 €), prihodki od prodaje zalog materiala (6.642 €), prihodki od unovčenja terjatev pred stečajem (5.968,72 €), prihodki od obresti (1,34 €), vračilo DDV (88 €) ter sodna poravnava (4.500 €). Pri prihodkih pa moram analizirati tudi kako učinkovito so bila sredstva podjetja unovčena. Knjigovodska vrednost zalog je znašala 66.416,94 € poslovne terjatve pred stečajem pa 27.222 €. Skupno torej 93.638,94 €, dosežena unovčena vrednost pa znaša 17.110,72 €. Dosežena unovčena vrednost premoženja je torej 18,27 %. Žal tega podatka ne morem primerjati s slovenskim povprečjem.

Pri primerjavi stroškov in prihodkov podjetja, vidim, da so stroški stečajnega postopka zelo visoki v primerjavi s prihodki. V tem primeru znašajo kar 75 % stečajne mase. Tudi tu lahko najdem povezavo s splošnimi stečajnimi postopki v Sloveniji. Predvsem velja, da so stroški višji pri manjših podjetjih.

Za natančnejšo sliko pa je potrebna še analiza poplačila upnikov. V stečajnem postopku je bilo skupno prijavljeni 58.471,47 € terjatev. Priznanih je bilo 57.792,27 € terjatev, od tega 19.937,69 € navadnih in 37.854,58 € prednostnih terjatev. Prerekanih pa jih je bilo v vrednosti 679,20 €. Skupni znesek razdelitvene mase je znašal 7.961,97 € kar je pomenilo poplačilo 19 % prednostnih terjatev. Če sem v prejšnjem poglavju ugotovila, da se pri nas velik odstotek konča brez razdelitve, lahko rečem, da je bil omenjeni postopek učinkovit,

saj je dejansko prišlo do razdelitve. Vendar pa so pri primerjavi odstotka z odstotki, ki veljajo pri poplačilih v Sloveniji, pod povprečjem.

Z vidika *ex ante* učinkovitosti lahko analiziram samo stroške. Predvsem gre za stroške zaposlenih, ki so nastali zaradi prepozna stečaja. Iz analize seznama prijavljenih terjatev sem ugotovila, da imajo zaposleni pretežni delež prednostnih terjatev. Kot že omenjam, so morali delavci čakati dva meseca, da so sprožili postopek stečaja, zato so v tem času nastali stroški, ki bi se jim lahko izognili, če bi bil stečaj začet prej.

Če sedaj analiziram učinkovitost stečajnega postopka z vidika maksimiranja vrednosti sredstev podjetja, lahko rečem, da postopek ni bil najbolj učinkovit. Kot na splošno tudi tu postopek ni bil začet pravočasno. Predvsem gre tu za specifiko, ko je bilo podjetje brez vodstva in ni bilo možno prej začeti s postopkom. V tem obdobju so se ustvarili dodatni stroški, ki so vplivali predvsem na višino terjatev. V samem postopku so bila unovčena sredstva v višini 18,27 %. Stroški stečaja so znašali 75 % stečajne mase. Postopek je trajal 2 leti in en mesec, s trajanjem pa so se povečevali stroški, predvsem računovodski in stroški TRR, ki so vplivali na razdelitveno maso. Zaključim lahko, da sredstva podjetja niso bila maksimirana, vendar pa ne morem zaključiti, da je bil postopek popolnoma neučinkovit, saj je vendarle prišlo do razdelitve, pa čeprav je bilo poplačanih samo 19 % prednostnih terjatev.

3.2.2 Likvidacija izbranega podjetja

En od ciljev stečajnih postopkov je tudi sanacija ali likvidacija neuspešnih podjetij. S tega vidika analiziram ali je bila likvidacija podjetja pravi postopek za zaključek stečaja.

Matično podjetje je poizkušalo prodati izbrano podjetje kot delujoče podjetje, vendar za to ni bilo pravih interesentov. Kasneje pa je izvedlo rubež nad tem podjetjem. Podjetje je tako ostalo brez vseh sredstev in sanacija podjetja ni bila več mogoča. Zato je bil edini pravi postopek stečaj, ki se zaključi s prodajo premoženja dolžnika, kjer podjetje preneha obstajati in se kot pravna oseba izbriše iz sodnega registra. Sam postopek pa bi bil lahko bolj učinkovit, predvsem bi se stečaj lahko začel prej, končal hitreje, z manjšimi stroški posledično pa z večjim odstotkom poplačila.

3.3 Mnenje in ugotovitve

Z analizo stečajnih postopkov v Sloveniji kot tudi analizo izbranega podjetja ugotavljam, da stečajni postopki niso najbolj učinkoviti oziroma so neučinkoviti. Predvsem se je pri obeh analizah pokazala problematika prepozno začetkih postopkov. Res da je zakon v tej smeri naredil korak naprej, saj lahko postopek upniki in delavci sprožijo že po dveh mesecih, ko dolžnik zamuja s plačilom, vendar še vedno ni dovolj učinkovit. Potrebovali bi

nek mehanizem, ki bi spodbujal hitrejše začetke postopkov in sankcioniral prepozno začete postopke, bodisi v obliki kazni ali nagrad. Cepec in Kovač (2016, str. 8 in 9) v svojem delu omenjata naslednji obliki sankcioniranja: negativne v obliki palic in pozitivne v obliki korenčka. Korenčki, ki so uporabljeni v primerih reorganizacije, so v obliki nagrad vodstvu, ker so pravočasno začeli s postopkom. Na drugi strani pa so palice, ki so namenjene sankcioniranju vodstva, ker niso pravočasno začeli s postopkom. Bodisi s prepovedjo opravljanja položaja, odškodninsko odgovornostjo ali pa najhujšo obliko, zaporno kaznijo.

Pri obeh sem opazila tudi nizko vrednost razdelitvene mase, pri čemer za splošne stečajne postopke upoštevam dejstvo, da se je večji delež stečajev zaključil brez razdelitve in nizek odstotek poplačila upnikov, pri kateri je do razdelitve prišlo. V ta namen bi bilo verjetno potrebno razmisliti o načinih prodaje samega premoženja in upoštevati Cepčeve predloge, ki jih navajam v poglavju o upravljanju in unovčevanju stečajne mase. Iz navedenega lahko vidim, da moramo za učinkovitost stečajnih postopkov še marsikaj spremeniti in urediti, da bomo dosegli učinkovitost.

SKLEP

Skozi celotno vsebino zaključne strokovne naloge sem sledila namenu, da predstavim potek stečajnih postopkov v Sloveniji ter izbranem podjetju po ZFPPIPP ter analiziram njuno učinkovitost.

Z vidika poteka stečajnega postopka po ZFPPIPP vidim, da je sam potek postopka dobro urejen, vendar potrebuje še nekaj sprememb. Zadnja sprememba zakona vnaša veliko sprememb, katerih namen je bil povečati učinkovitost, skrajšati postopek, zmanjšati prostor za zavlačevanje ter izboljšati nadzor nad stečajnim upraviteljem. Postopek lahko poleg dolžnikov in upnikov sedaj sprožijo tudi delavci, ko jim dolžnik zamuja s plačilom dva meseca. Poleg tega so še upravičeni plačila predujma. To isto pa velja tudi v primeru, če postopek sproži dolžnik, kar pa po mojem mnenju ni dobro. Problem pa je tudi izpodbojnost predlogov, upnikovega in delavčevega se lahko izpodbija, obratno pa ni možno. S hitrejšim začetkom postopka želijo v Sloveniji zmanjšati prostor za zavlačevanje. Nadzor in pooblastila podjetja preidejo na stečajnega upravitelja, katerega pomembnejši nalogi sta upravljanje in unovčevanje sredstev podjetja ter priprava seznama terjatev. Boljši nadzor nad delom stečajnega upravitelja dosega preko upniškega odbora, ki ima po novem možnost zamenjati upravitelja in določiti kateregakoli svojega in zamenjava ni povezana z vrstnim redom, po katerem si sledijo, kot je to pri zakonu. Prodaja premoženja poteka preko zavezujočega zbiranja ponudb, javne dražbe ali neposrednimi pogajanjmi s kupci pri nezavezujočih ponudbah. Spremembe pa lahko opazim z vidika javne dražbe, kjer poleg zviševanja, lahko sedaj poteka tudi z zniževanjem izklicne cene. Sam način prodaje pa bi lahko še izboljšali, saj so dosedanji postopki lahko zelo dolgotrajni, po

navadi se predmet proda na drugi, tretji dražbi, same objave dražb pa niso najbolj pregledne. Upniki so poplačani na osnovi končnega seznama po točno določenem vrstnem. Postopek se zaključi, ko je unovčeno vse premoženje, opravljena končna razdelitev in izdelano končno poročilo. Ob tem moram omeniti da se stečaj lahko zaključi na več načinov, z likvidacijo, s prodajo zdravega jedra ali pa prisilno poravnavo.

Ob tem pa se je postavljalo vprašanje ali so stečajni postopki učinkoviti. Na učinkovitost vplivajo različni dejavniki kot so stroški, trajanje postopka in dejavnosti udeležencev, nanjo pa moramo gledati pred začetkom postopka in med postopkov, tako imenovano *ex ante* in *ex post* učinkovitost. Cilj dela je bil odgovoriti na vprašanje ali so stečajni postopki v Sloveniji učinkoviti. Z opravljeno analizo stečajnih postopkov v Sloveniji z vidika maksimirane vrednosti sredstev ter uspešne sanacije in likvidacije podjetja, po posameznih dejavnikih, na podlagi že obravnavanih raziskav, so postopki pri nas neučinkoviti. Največji razlog za *ex ante* neučinkovitost so zagotovo prepozno začeti postopki, saj se velik delež stečajev konča brez razdelitve. Na neučinkovitost kaže tudi podatek, da se v veliki večini kot insolvenčni postopek izbere stečaj namesto prisilne poravnave. Posledično pa so stečaji v Sloveniji tudi *ex post* neučinkoviti. Postopki so dolgotrajni, posebno pri stečajih v katerih pride do razdelitve stečajne mase. Na dolgotrajnost pa najbolj vplivajo pravdni postopki. Stroški postopka so relativno visoki, med njimi pa prednjačijo stroški in nagrade stečajnih upraviteljev, posebno pri manjših podjetjih. Dosegamo pa tudi nizke odstotke poplačil upnikov, kar pa je posledica vseh prej omenjenih razlogov. Tudi dejstvo da se pri nas stečaj največkrat zaključi z likvidacijo in prodajo po kosih, kaže na neučinkovitost, saj se drugje bolj poslužujejo prodaje zdravih jeder.

Drugo ciljno vprašanje zaključne naloge pa je bilo kakšna je učinkovitost stečajnega postopka posameznega podjetja znotraj postopkov in/ali lahko ugotovitve o splošni učinkovitosti v Sloveniji najdemo tudi pri njem. Z opravljeno analizo stečajnega postopka na izbranem podjetju, postopek ni bil najbolj učinkovit. Tudi tu je bil postopek začet prepozno (*ex ante* neučinkovitost), možnosti za reorganizacijo ni bilo, saj je bilo podjetje brez sredstev. Postopek je trajal dolgo (*ex post*), najbolj pa je nanj vplival pravdni postopek. Stroški stečajnega postopka so predstavljali večji delež stečajne mase, poplačani pa so bili samo prednostni upniki v nizkem odstotku. Razlog za analizo naključno izbranega podjetja je bil v tem, da še podkrepim svojo tezo o neučinkovitosti stečajnih postopkov, saj se tudi znotraj postopkov pokažejo ključni problemi. Med njimi prednjači prepozno začet postopek, slednji pa vpliva tudi na končno učinkovitost postopka. Če bomo v Sloveniji želeli izboljšati učinkovitost stečajnih postopkov, moramo najprej rešiti problematiko prepozno začetnih postopkov. Ko bodo stečaji začeti pravočasno, bo tudi učinkovitost postopka posledično boljša.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (b.l.). Število začelih stečajnih postopkov in število izbranih subjektov iz Poslovnega registra Slovenije zaradi končanih stečajnih postopkov po skupinah poslovnih subjektov, v mesecih leta 2014 in 2015. Najdeno 17. maja 2016 na spletnem naslovu www.ajpes.si/Uradne_objave/eObjave_v_postopkih_zaradi_insolventnosti/Arhiv
2. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2016a). Število začelih stečajnih postopkov in število izbranih subjektov iz Poslovnega registra Slovenije zaradi končanih stečajnih postopkov po skupinah poslovnih subjektov, v mesecih leta 2016. Najdeno 17. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.ajpes.si/Uradne_objave/eObjave_v_postopkih_zaradi_insolventnosti/stevil_o_postopkov#
3. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2016b). Seznam upraviteljev in zadev, ki jih vodijo. Najdeno 10. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=52&id=2840067>
4. Bratina, B., Jovanovič, D., Podgorelec, P., & Primec, A. (2010). *Osnove gospodarskega pogodbenega in statusnega prava: 2 spremenjena in dopolnjena izdaja*. Maribor: De Vesta.
5. Cepec, J. (2013). Zakaj potrebujemo insolvenčno pravo?-perspektiva ekonomske analize prava. *LeXonomica-Revija za pravo in ekonomijo*, V(2),163–178.
6. Cepec, J. (2016a). *Anatomija korporacijskega insolvenčnega prava: primerjalno-pravna in pravno-ekonomska analiza temeljev korporacijskega insolvenčnega prava*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
7. Cepec, J. (2016b). *Ogledalo slovenskega insolvenčnega postopka: pravno-empirična analiza učinkovitosti insolvenčnih postopkov nad gospodarskimi družbami v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
8. Cepec, J., & Kovač, M. (izide v letu 2016). Carrots and sticks as incentive mechanisms for the optimal initiation of insolvency proceedings. *Danube:law and economics review*.
9. Dubrovski, D. (2000). *Krizni mamagement: druga, dopolnjena izdaja*. Koper: Visoka šola za management v Koprju.
10. Dubrovski, D. (2011). *Razsežnosti kriznega managementa*. Celje: Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije.
11. *FOTO: Turniška Planika uspešna zgodba slovenske obutvene industrije*. Najdeno 29. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.pomurec.com/vsebina/38111/FOTO__Turniska_Planika_uspesna_zgodba_slovenske_obutvene_industrije
12. Hart, O. (1999, 21. junij). Different Approaches to Bankruptcy. Najdeno 14. junija 2016 na spletni strani <http://scholar.harvard.edu/hart/publications/different-approaches-bankruptcy>

13. Javni jamstveni in preživninski sklad. (2016). Pravice. Najdeno 20. maja 2016 na spletnem naslovu www.jpi-sklad.si/skladi/jamstveni-sklad/pravice/
14. Jugocev, T., Lendero, K., Petovar, M., & Planinšič, D. (2015, 1.junij). Prezadolženost podjetij v Sloveniji: Analiza podjetij v stečaju, prisilni poravnavi ter preventivnem finančnem prestrukturiranju. *Publikacija podjetja Coface d.o.o.*. Najdeno 17. maja 2016 na spletnem naslovu www.coface.si/content/download/115141/1761349/file/Publikacija+stečaj+2015.pdf
15. Kaldor-Hicks efficiency. (b.l.). V *World public library*. Najdeno dne 15. junija 2016 na spletni strani http://www.worldlibrary.org/articles/kaldor-hicks_efficiency
16. Končno poročilo upravitelja. (2015). V *Ajpes*. Najdeno 29. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=5>
17. Kosmač, G. (2015, 2. avgust). M Tom: Pohišten feniks, ki so ga delavci dvignili iz pepela. *RTVSLO*. Najdeno 01. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.rtvlo.si/gospodarstvo/m-tom-pohistveni-feniks-ki-so-ga-delavci-dvignili-iz-pepela/371563>
18. Makovec, U. (2015, 11. marec). Deset rekordno dolgih stečajnih postopkov v Sloveniji. *SiolNet*. Najdeno 16. maja 2016 na spletnem naslovu <http://siol.net/novice/slovenija/deset-rekordno-dolgih-stečajnih-postopkov-v-sloveniji-178848>
19. Ministrstvo za pravosodje. (2013, 14. junij). *S prenovi insolvenčne zakonodaje do večje učinkovitosti stečajnih postopkov in postopkov prisilne poravnave*. Najdeno 16. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.mp.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/archive/2013/6/browse/1/select/sporocilo_za_javnost/article/12447/6612/
20. Ministrstvo za pravosodje. (2016). *Sodna statistika 2015*. Najdeno 15. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.mp.gov.si/si/obrazci_evidence_mnenja_storitve/uporabni_seznami_imenik_i_in_evidence/sodna_statistika/
21. *OCED Economic surveys: Slovenia*. (2015). Najdeno 16. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/eco/surveys/Slovenia-2015-overview.pdf>
22. Otvoritveno poročilo stečajnega upravitelja. (2014). V *Ajpes*. Najdeno 29. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=51>
23. Pareto Efficiency. (b.l.). V *Investopedia*. Najdeno 14. junija 2016 na spletni strani <http://www.investopedia.com/terms/p/pareto-efficiency.asp>
24. Plavšak, N. (2008). *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*. Ljubljana: GV Založba.
25. Plavšak, N. (2011). *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju ZFPPIPP z novelami ZFPPIPP-A do ZFPPIPP-D*. Ljubljana: GV Založba.
26. Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije ter stroških, do povrnitve katerih je upravitelj v teh postopkih

- upravičen, *Uradni list RS*, 91/2008, 119/2008, 53/2009, 92/2014.
27. Računsko sodišče RS. (2010). Revizijski priročnik: K ciljem in rezultatom usmerjeni proračunski proces. Najdeno 12. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/KFA65667C68545331C1257789003F485E>
 28. Redek, G. (2006). *Razvoj teorije o kapitalski strukturi podjetja* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 29. Tajnikar, M. (2000). *Tvegano poslovanje: Knjiga o poslovanju rastočih poslov:2 izdaja*. Portorož: Visoka šola za podjetništvo.
 30. Vlada Republike Slovenije. (2016). Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – nujni postopek, EVA 2016-2030-0004. Najdeno dne 10. junija 2016 na spletnem naslovu <http://imss.dz-rs.si/imis/eb107711436319473fed.pdf>
 31. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. *Uradni list RS*, št. 13/2014-UPB8.
 32. Žnidaršič Kranjc, A. (1993). *Planirani stečaji?: Značilnosti, razlogi, koristi in škoda v stečajnih slovenskih podjetjih*. Radovljica: Didakta.
 33. The World Bank. (2004). *Doing Business in 2004: Understanding regulations*. Washington D.C.: The World bank, the International Finance Corporation and Oxford University Press. Najdeno 25. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2004>
 34. The World Bank. (2013). *Doing Business 2013 Economy profile: Slovenia. (2013)*. Washington D.C.: The World Bank and the International Finance Corporation. Najdeno 25. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.ajpes.si/doc/AJPES/Publikacije/Doing_Business_SLO_2013.pdf